

**Директорові НЕНЦ
Вербицькому В. В.**

**Доповідна записка
«Стан та зміст системи національно-патріотичного виховання в
позашкільних навчальних закладах еколого-натуралістичного напрямку
Херсонської області»**

Відповідно до Вашого наказу я з 9 по 11 червня ц. р. перебувала у відрядженні до комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради (далі – Центр) з метою вивчення стану та змісту системи національно-патріотичного виховання в позашкільних навчальних закладах еколого-натуралістичного напрямку Херсонської області.

Система та стан системи еколого-натуралістичної роботи в області та Центрі.

Крім комунального закладу «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради в області працює 5 районних станцій юних натуралістів: Білозерська, Генічеська, Голопристанська, Нижньосірогозька, Новотроїцька та 2 міські – Каховська, Новокаховська.

Ліквідованих або об'єднаних позашкільних закладів еколого-натуралістичного спрямування за останні 10 років не було.

У 2014 -2015 навчальному році в області працювало 452 гуртка, в них 6333 дітими.

Робота гуртків організована за напрямками: біологічний (101 гурток, 1309 дітей), екологічний (223 гуртки, 3252 дітими), сільськогосподарський (56 гуртків, 784 дітими), еколого-естетичний (72 гуртки, 988 дітей).

Кількість гуртків та дітей у профільних позашкільних закладах еколого-натуралістичного спрямування (районних, міських станціях юних натуралістів, КЗ «ЦЕНТУМ ХОР») та складає: 193 гуртки, у яких навчалось 2836 дітей.

Найбільше охоплено дітей гуртковою роботою у 2014 році Білозерською станцією юних натуралістів: 655 вихованців навчаються у 45 гуртках, що на 4 гуртки більше, ніж у минулому році. Відкрито новий профіль гуртків – «Біологія людини» (2 гуртки), «Основи біохімії» (1 гурток), «Зоологи-акваріумісти» (1 гурток).

У КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР та Голопристанській районній станції юних натуралістів працює відповідно 35 та 32 гуртки, які охоплюють близько 500 учнів, найменшу кількість гуртків має Нижньосірогозька станція юннатів - 13 гуртків, в них - 121 учень.

За рівнем навчання у позашкільних закладах еколого-натуралістичного спрямування, кількість гуртків початкового рівня складає – 79; основного – 106; вищого - 8 гуртків.

У 2014 році у Центрі гуртки працювали за 16 профілями та рівнями навчання: початковий -19 гуртків, основний – 11, вищий –2.

У гуртках вищого рівня організована індивідуальна робота з учнями, яка направлена на виявлення творчих здібностей, залучення до науково-дослідницької роботи.

Відповідно до Концепції профільного навчання з гуртківцями основного та вищого рівня педагогами позашкільних закладів здійснюється допрофільна підготовка з метою професійної орієнтації учнів, усвідомленому вибору ними напрямку профільного навчання в старшій школі.

В області гуртки еколого-натуралістичного напрямку працюють відповідно до затверджених Міністерством освіти і науки та органами місцевої влади навчальних програм.

Вченою радою Комунального закладу «Академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради погоджені навчальні програми Центру початкового рівня «Природа та фантазія» (керівник Коротка Т.О.), «Екологічний театр» (керівник Коротка Т.О.), «Фітотерапія» (керівник Пирожок Т.А.).

Затверджені науково-методичною радою Білозерського районного методичного кабінету навчальні програми «Фітодизайн» (керівник Камищенко Л.М.), «Юні овочівники», «Рідкісні овочеві культури» (керівник Капкан О. Л.).

У Центрі працює два відділи: методичний та організаційно-масовий.

Щорічно Центр організовує та координує близько 20 заочних Всеукраїнських та обласних природоохоронних акцій та конкурсів.

Управлінням, відділам освіти райдержадміністрацій, міськвиконкомів доводяться до відома умови Всеукраїнських, обласних конкурсів, акцій, операцій, конкурсів, надаються методичні рекомендації, розробляються критерії оцінювання на обласному етапі. Розроблено рейтинг участі школярів області у масових заходах.

Умови та положення конкурсів, рекомендації до написання та оформлення науково-дослідних робіт, організації досліджень в природі та навчально-дослідній земельній ділянці, накази по підсумкам розміщені на сайті Центру та доступні широкому загалу учнівської молоді.

Центр є ініціатором проведення в області природоохоронних конкурсів та акцій: «Допоможемо зимуючим птахам», «Букет замість ялинки», «Місячник екології», «Сім перлин Херсонщини», «За чисте довкілля Херсонщини», обласного польового експедиційного практикуму на базі Біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна, Чорноморського біосферного заповідника, обласних виставок-конкурсів з квітництва.

Проводяться регіональні етапи Всеукраїнських конкурсів: фестиваль-конкурс «Молодь обирає здоров'я», конкурс екологічних театрів і агітбригад, зльоти юних лісівників, трудових аграрних об'єднань.

Пріоритетними напрямком роботи є апробація проектних форм навчання, науково-дослідницька та природоохоронна робота.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.05.2014 рік №581 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР затверджено заявку на проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Екологізація дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного навчального закладу із об'єктами природно-заповідного фонду» на 2014-2018 роки. Заклад отримав статус експериментального позашкільного закладу всеукраїнського рівня. Науковий керівник: Пустовіт Н.А. - завідувач лабораторії екологічного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності екологізації дослідницької діяльності учнівської молоді у взаємодії позашкільного навчального закладу з об'єктами природно-заповідного фонду.

У 2014 році на Генічеській райСЮН продовжено експериментальну роботу обласного рівня «Ресурсне забезпечення системи раннього творчого розвитку дитини в освітньому закладі».

З 2014-2015 навчального року Новокаховська міськСЮН ввійшла в Асоціацію навчальних закладів особистісно орієнтованого навчання за принципами гуманної педагогіки та стала її повноправним членом.

Ведеться робота над експериментальним дослідженням «Реалізація принципу наступності особистісно орієнтованого навчання за програмою всебічного розвитку дитини «Крок за кроком» в базовій школі».

Діяльність КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР, інтегрована з навчальними закладами нового типу м. Херсона: Фізико-математичним ліцеєм при Херсонському національному технічному університеті та Дніпропетровському національному університеті, Академічним ліцеєм при ХДУ, Херсонським обласним ліцеєм.

Профільні літні табори змістовного дозвілля дітей області працюють на базі Каховської міськСЮН (директор Христова І.П.), Новакаховський міськСЮН (Петрова Н.Р.), Білозерської райСЮН (директор Гусева К.П.).

Координаційно-методична діяльність Центру.

Зміст методичної роботи КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР направлений на підвищення ефективності навчально-виховного процесу, вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників області, аналітичної, організаційної, діагностичної, пошукової, дослідницької, науково-практичної, інформаційної діяльності.

Основні організаційно-методичні форми:

- засідання обласних координаційно-методичних рад;
- проведення дослідно-експериментальної роботи;
- участь у курсовій перепідготовці вчителів біології та керівників гуртків еколого-натуралістичного профілю;
- забезпечення інтеграції навчально-виховного процесу, підготовка до атестації педагогічних працівників;

- розробку і видання навчальних методичних посібників, матеріалів, рекомендацій, програм;
- вивчення, узагальнення, поширення перспективного педагогічного досвіду;
- розвиток співробітництва з навчально-виховними закладами, громадськими організаціями, управліннями, фондами, товариствами;
- надання індивідуальних та групових навчально-методичних консультацій для педагогів області, керівників гуртків, батьків гуртківців;
- виїзди в райони з метою вивчення стану справ з питань еколого-натуралістичної, природоохоронної, дослідницької роботи та проведення семінарів-практикумів;
- участь у семінарах комунального вищого навчального закладу «Херсонська Академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради;
- розроблення та впровадження наукових екологічних проєктів.

Інноваційна діяльність Центру спрямована на оновлення змісту методичної роботи:

- впровадження у навчально-виховний процес результатів дослідницько-експериментальної роботи;
- створення нових навчальних програм;
- запровадження тренінгових занять гуртків;
- впровадження інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховний процес;
- сполучення натуралістичних та гуманістичних методів в роботі гуртків.

В області, під керівництвом КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР, працює координаційно-методична рада з еколого-натуралістичної освіти і виховання, на засіданнях якої розробляється стратегія розвитку Центру та узагальнюється передовий досвід районних, міських станції юних натуралістів.

Щороку проводяться по 2 координаційно-методичні ради.

Як приклад, у 2014-2015 навчальному році розглядалися такі питання:

- «Ефективність використання навчально-дослідної земельної ділянки у навчально-виховному процесі (на прикладі Білозерської рай СЮН)»;
- «Шляхи створення оптимальних умов для розвитку творчого потенціалу учнівської молоді (Каховська міськ СЮН)».

Педагогічні працівники Центру у 2014 році здійснили 40 **виїздів**. З них 9 - з метою супроводження учнівських делегацій від Херсонської області для участі у Всеукраїнських заходах, конкурсах, акціях, 17 – у райони області з метою надання методичної допомоги та перевірки роботи гуртків, 7 – по організації експедицій та екскурсій, 5 – з метою участі у Всеукраїнських семінарах, практикумах, конференціях.

Протягом навчального року педагогічними працівниками міських районних станцій юних натуралістів було здійснено 19 виїздів до закладів освіти області, з метою надання методичної допомоги учителям біології, керівникам гуртків, з питань вивчення стану еколого-натуралістичної та дослідницької роботи для участі в семінарах, конкурсах, конференціях, виставках, зльотах.

Для вчителів біології, керівників гуртків, директорів районних та міських станцій юних натуралістів, комплексних позашкільних навчальних закладів, завідувачів еколого-натуралістичними відділами центрів дитячої та юнацької творчості методичною службою Центру проведено семінари за темами:

- «Моніторинг якості освіти у позашкільному навчальному закладі»;
- «Методичні засади організації екологічного практикуму для вихованців позашкільного навчального закладу на базі Національного природного парку «Олешківські піски».

В області працівниками районних та міських СЮН проведено 21 профільний **семінар** за темами.

Протягом року педагогічні працівники КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР систематично проводили **консультації** для вчителів, директорів, заступників, методистів навчальних та позашкільних закладів області і міста. Надано близько 154 консультації з організації еколого-натуралістичної діяльності. Їх тематика направлена на вивчення нормативно-правової бази з еколого-натуралістичної освіти і виховання, практичної природоохоронної роботи, методики проведення занять, творчих звітів, спостережень у природі, екологічних акцій, підготовки учнівських науково-дослідницьких робіт, тематичних виставок. Близько 350 усних консультацій надано працівниками районних та міських СЮН області.

Вдосконалюється та урізноманітнюється методична робота зі слухачами **курсів** підвищення кваліфікації керівників гуртків еколого-природничого спрямування комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти педагогічних кадрів» Херсонської обласної ради. З використанням інформаційно-комунікативних технологій проведено цикл занять-тренінгів, практичні заняття, майстер класи.

Працівники Центру взяли участь у Конференції освітян Херсонщини при Міністрі освіти і науки України на базі Херсонського державного університету, у круглому столі «Біорізноманіття острівних екосистем Північного Причорномор'я», Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні і практичні основи вивчення і охорони рідкісних видів рослин» (національні та міжнародні аспекти), Всеукраїнському навчальному тренінгу «Глобальне вивчення та спостереження з метою поліпшення довкілля» для координаторів програми в Україні у формі вебінару, Всеукраїнському науково-практичному інтернет-семінарі «Дослідницький компонент у діяльності позашкільних навчальних закладів», обласному семінарі з підготовки до оздоровлення та відпочинку дітей при директорі департаменту освіти і науки молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації,

семінарі КВНЗ «Херсонська Академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради з виступом «Керівна та координуюча роль КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР в організації екологічної освіти в області», Всеукраїнській серпневої конференції для заступників директорів «Педагогічний пошук», у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інноваційні соціально-педагогічні моделі розвитку творчої активності вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пошукової та дослідно-експериментальної діяльності».

За підсумками роботи Всеукраїнського форуму молодих педагогів позашкільних навчальних закладів 17-19 грудня 2014 року у місті Києві Дипломом педагога-новатора Національного еколого-натуралістичного Центру із врученням відзнаки «Педагогічний Оскар» за представлення педагогічних новацій нагороджено Коротку Тетяну Олександрівну, заступника директора з навчально-виховної роботи та Валікову Олександрю Віталіївну, методиста Центру.

Педагоги Центру стали ініціаторами та організаторами прес-конференції під час якої до Книги рекордів України внесено 2 рекорди: «Найбільший штучно насаджений ліс у світі» та «Найбільший піщаний масив України».

З метою допомоги педагогічним працівникам області з питань еколого-натуралістичної роботи розроблено наступні методичні рекомендації: «Робочий зошит для проведення занять гуртка «Основи біології» (Валікова О.В.), «Виховання лідерських якостей вихованців гуртків еколого-натуралістичного профілю» (Бачинська С.П., Мудрак Т.О.), «Методичні рекомендації щодо роботи шкільних лісництв».

Педагогічні працівники районних та міських СЮН працювали над підготовкою **методичних матеріалів**, загалом 25 методичних розробок та 2 методичні рекомендації.

У результаті творчого підходу до розробки методичних матеріалів та посібників, методист Валікова О.В. отримала дипломи I ступеня НЕНЦ за I місце у Всеукраїнському конкурсі науково-методичних розробок з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю та диплом переможця у конкурсі на найкращу авторську мультимедійну презентацію в номінації «Інноваційні форми роботи на занятті гуртка» від газети «Позашкілля» (видавництво «Шкільний світ»).

Узгоджена у КВНЗ «Херсонська Академія неперервної освіти» ХОР та затверджена Департаментом освіти і науки, молоді та спорту Херсонської обласної ради навчальна програма еколого - естетичного спрямування «Природа і фантазія», розрахована на 2 роки навчання для учнів молодшого та середнього шкільного віку, складена заступником директора з навчально-виховної роботи, керівником гуртків Короткою Т.О. Підготовлені та направлені на розгляд науково-методичної ради Академії програми гуртків «Фітотерапія» (Пирожок Т.А. – керівник гуртків) та «Екологічний театр» (Коротка Т.О. – заступник директора).

Керівники гуртків Білозерської райСЮН працюють за 5 навчальними програмами, затвердженими методичною радою районного методичного кабінету, відділу освіти Білозерської районної державної адміністрації (Рішення №4 від 01.10 2009 року) – «Юні овочівники», «Рідкісні овочеві культури», «Юні насінневоди», «Декоративно-прикладне мистецтво» та навчальною програмою «Фітодизайн», автор Камишенко Л.М., (затвердженою на науково-методичній раді районного методичного кабінету, вересень 2013).

З метою підвищення методичної майстерності пройшли курси підвищення кваліфікації директорів та заступників директорів Палічева Г.В. – директора та Коротка Т.О. – заступник директора Центру. Завідувач відділом Мудрак Т.О. та методист Валікова О.В. пройшли навчання у Всеукраїнській школі методиста - експерта позашкільного навчального закладу у м. Києві. У курсах підвищення кваліфікації керівників гуртків КВНЗ«ХАНО»ХОР взяли участь 2 педагогічних працівників Центру, атестовано 2 керівника гуртків.

Кадровий склад Центру

Директор КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР (з 2003 по 2014 рік) - Палічева Галина Віталіївна;

з червня 2015 р. – Вітренко Ельвіра Валентинівна.

У 2014-2015 навчальному році у Центрі працювало 18 педагогічних працівників (10 - основних та 8 - сумісників), серед них - 2 Відмінники освіти України; 7 чоловік технічного персоналу.

Всі педагоги Центру мають вищу освіту.

Згідно з графіком своєчасно проходять курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі Національного еколого-натуралістичного Центру, Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

Згідно з чинним законодавством проводиться атестація педагогічних кадрів.

На разі, з 7 основних керівників гуртків, троє мають 10 розряд, троє – 9, один – 8.

З трьох методистів один має кваліфікацію «Методист вищої категорії» та один «Методист I категорії».

Суспільно-політична активність вихованців ПНЗ.

Виховний потенціал ствердження суспільно активної особистості в умовах позашкільного навчального закладу реалізовується засобами організації учнівського самоврядування, масових заходів, тематичних занять гуртків, участю у Всеукраїнській акції «Лист пораненому», у благодійних акціях на підтримку вихованців і педагогів, які знаходяться в зоні АТО, переселенців.

Особлива увага приділяється формуванню особистісних рис громадянина України, що включає в себе національну свідомість, розвиток духовності, моральну, екологічну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну культуру.

Одним із напрямків виховної роботи є учнівське самоврядування. Учнівське самоврядування «Рада юннатів» працює на всіх станціях юннатів області за різноманітними формами виховної роботи: проведення свят, виставок, тематичних тижнів, майстер-класів, участь юннатів в міських, обласних та Всеукраїнських конкурсах та акціях, співпраця з батьківською громадськістю, громадськими організаціями.

Цікавими заходами, організованими вихованцями станції юних натуралістів Новокаховської міської ради були «Осінь казка», виставка дитячих творчих робіт «Барви золотої осені», круглий стіл «Здоровий спосіб життя».

Вихованці Білозерської районної станції юних натуралістів були учасниками годин спілкування: «Природа наш друг», «Природа просить допомоги», «Рослини у творах і мистецтвах», «Берегти і примножувати природні багатства України», «Чорнобиль – рана України», «Професії наших батьків», «Трудові династії родини», «Роль професії в суспільстві, у якому я живу», «Моя земля – наш оберіг», «Життя в злагоді з природою», «Що таке добро», «Правила харчування», «Я і мої друзі».

З метою вивчення народних традицій та обрядів на Генічеській СЮН проведені свята: Свято Миколая; Різдвяні зустрічі, Стрітєння, трудові акції «Без верби і калини нема України», «Бабусин квітничок»; виставки: «Різдвяна зірочка», «Новорічний калейдоскоп», «Первоцвіти просять захисту», «Квіти Великодня» та інші.

Юннати Голопристанської СЮН були учасниками масових заходів: день відкритих дверей, «Осінь - щедра господиня», «Юннат - на все життя», «В гості до Святого Миколая», новорічного ранку «Казка у лісі», виставок малюнків, квіткових композицій тощо.

Юннати Каховської міської СЮН продовж року брали активну участь у природоохоронній роботі: рейд - операціях «Чистий берег», «Чистий парк», «Чистий ліс», ліквідували звалища на березі Каховського водосховища та соснового бору.

Цікаву роботу проводили юні натуралісти Новотроїцької районної СЮН. Щорічно школярі району беруть участь у традиційних заходах: День зустрічі птахів, свято Золотої осені, Міжнародному дні спостережень за птахами, фестивалях, виставках «В об'єктиві фото - натураліста», «Природа очима дітей» та інших. За ініціативою СЮН в районі з 2012 року започатковано районний конкурс «Ковила – окраса Таврійського степу». Ведеться активна робота по створенню в кожній школі району екологічних стежок.

Вихованці КЗ «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» ХОР взяли активну участь у проведенні таких масових заходів: «Уроці про Херсонщину», діалозі поколінь «Юннат – це на все життя» (до 70 – річчя Херсонщини), брейн - рингу до дня захисту тварин, виставці квіткових композицій до 70-річчя визволення України у обласному шпиталі, «Будь обачним, будь щасливим» до Всесвітнього дня боротьби зі СНІДОМ,

«З Україною у серці» до дня збройних сил України, «День Святого Миколая», «Новорічні розваги».

Проведено вісім засідань екологічного клубу «Пролісок», тематика яких направлена на пізнання природи рідного краю, виховання любові та бережного ставлення до неї, а саме:

- Інформаційний вісник «Природні території і об'єкти Херсонщини, що підлягають особливій охороні»;
- Еко - знайомство: «Заповідники Херсонщини. Перлина степу – Асканія Нова»;
- Еко - знайомство: «Заповідники Херсонщини. Природні комплекси Чорноморського біосферного заповідника»;
- Екскурсійний маршрут: «Від пустелі - до моря» Національні природні парки Херсонщини - Олешківські піски, о. Джарилгач»;
- Віртуальна подорож ріками та морями Херсонщини;
- Екологічний диспут «Грунтові ресурси Херсонщини – важливий компонент її ландшафтів»;
- «Зональна рослинність Херсонської області». Екскурсія до краєзнавчого музею;
- Екологічна стежка: «У лісову казку».

Юннати активно залучались до Всеукраїнської акції «Лист пораненому», брали участь у благодійних акціях на підтримку воїнів в зоні АТО та переселенців.

Так, для воїнів-захисників Батьківщини вихованцями КЗ «Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» ХОР було виготовлено та передано волонтерам Херсонського обласного координаційного центру підтримки військовим більше сотні малюнків, листів, поробок, жовто-блакитних стрічок та листівок. «З Україною в серці» - таку назву мав виховний захід, якій відбувся 6 грудня 2014 року, присвячений Дню збройних сил України. Гостем заходу був командир батальйону патрульної служби особливого призначення «Херсон» Буш Ігор Миколайович, приклад якого став для дітей зразком мужності, хоробрості та патріотизму.

Юннати Голопристанського району надіслали в зону АТО понад 90 листів та звернень, теплі речі, засоби гігієни, продукти харчування. Проведено конкурс малюнків «Ми - за мир». Разом з батьками та педпрацівниками діти зібрали кошти та передали їх на лікування пораненим солдатам - Леонтєву Ігорю та Роману Ігорю.

На базі Новокаховської міської СЮН проведено цикл бесід «Україна – наша країна», традиційно в таборі відпочинку «Паросток» пройшов «День України», конкурс малюнків «Це моя Україна», діти відвідали музей місцевого письменника Анатолія Бахути. Не залишились вихованці СЮН байдужими до долі дітей з зони АТО. Гуртківці СЮН у жовтні 2014 року організували акцію «Діти, допоможіть дітям АТО!». В рамках акції, вихованці приносили іграшки для дітей переселенців. До акції долучились 97 вихованців СЮН. Зібрані іграшки передані до Червоного Хреста м. Нова Каховка. Учні взяли участь в міському благодійному аукціоні, виготовивши

поробки до новорічних свят. Метою заходу було зібрати кошти для придбання подарунків дітям, які знаходяться в зоні АТО.

Юні натуралісти Білозерської СЮН залучилися до благодійної акції «Єдина Україна», під час якої була проведена виставка-продаж виробів з природничого матеріалу (сувеніри, обереги), зібрані кошти направлені воїнам, які перебувають в зоні АТО. Також були закуплені канцтовари для школярів Сходу.

У гуртках пройшли конкурси малюнків «Ми є народ, якого не здолати!». В зону АТО направлені малюнки та листи воїнам-захисникам.

Національно-патріотичне виховання як пріоритетне в системі виховання дітей.

Патріотичне виховання дітей та учнівської молоді у закладах еколого-натуралістичного спрямування області – це комплексна, системна та цілеспрямована діяльність педагогічних колективів.

З цією метою у Центрі проводяться:

- обласна виставка з квітництва, присвячена Перемозі над нацизмом у II світовій війні;
- народознавчі свята «Свято Миколая», «Різдвяні зустрічі», «Щедрість рідної землі», «Козацькому роду нема переводу»;
- екскурсії до краєзнавчого музею, до пам'ятників загиблим воїнам тощо.

На формування національно-патріотичного світогляду та громадської активності дітей та учнівської молоді направлені заходи на підтримку воїнів АТО.

«З Україною в серці» - таку назву мав виховний захід, присвячений Дню збройних сил України. Вихованці різних гуртків стали не тільки слухачами, а й активними його учасниками. Головним гостем заходу був командир батальйону патрульної служби особливого призначення «Херсон» Буш Ігор Миколайович, який став символом мужності, хоробрості, патріотизму сучасних збройних сил України. Як відомо, 19 серпня 2014 року, 50 добровольців з батальйону «Херсон» відправилися в зону проведення АТО. Нажаль не всі повернулися додому. Всі присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих воїнів, які брали участь у Антитерористичній операції на сході України, та запалили свічку, співали гімн України, дарували свої малюнки, листи воїнам, жовто-блакитні стрічки та стяг з підписами від юннатів Херсона.

Вихованці гуртів КЗ«ЦЕНТУМ»ХОР своєю творчістю та небайдужістю підтримують воїнів АТО. Впродовж листопада - грудня юннатами виготовлено та передано волонтерам Херсонського Обласного координаційного центру підтримки військовим більше сотні малюнків, листів воїнам, поробок, жовто-блакитних стрічок та листівок, та подарували на передову нашим захисникам святкові ялинки, виготовлені власноруч.

До дня Перемоги 9 травня юннати Центру організували прибирання меморіалу загиблим воїнам, що полягли в боях під час форсування р. Дніпро.

Керівники гуртків Голопристанської станції юннатів велику увагу приділяють національному вихованню. Прищеплюють дітям любов до рідної Землі – годувальниці, до рідного краю, любов до України, до свого народу. Керівники гуртків «Юні квітникарі-аранжувальники» - Качан Т.М. «Захоплююче лозоплетіння» - Павік О.В. багато уваги приділяють вивченню рослин – символів України. Проводять свята «Свято Івана Купала», «Трійця, або зелена неділя», комбіновані заняття «Плетіння українського віночка», «Трави та легенди». Національне виховання ґрунтується на засадах родинного. З участю батьків проходять такі масові заходи, як: «Свято зустрічі весни», «Роде наш красний»; виставки малюнків «Найкраще місце на Землі».

Педагоги Новокаховської міськСЮН у 2014 році поставили перед собою важливе завдання – виховання справжнього громадянина та патріота своєї Батьківщини, духовно багатой та розвиненої особистості, адже майбутнє та сьогодення можуть створити, люди, які цінують свою державу, мають гідність, моральність, знають свої права та свободи.

Протягом 2014 року на СЮН проведено цикл бесід «Україна – наша країна», традиційно в таборі відпочинку «Паросток» проведений «День України», під час якого відбувся конкурс малюнків «Це - моя Україна», діти відвідали музей місцевого письменника Анатолія Бахути.

У жовтні 2014 року вихованці СЮН організували акцію «Діти, допоможіть дітям АТО!». В рамках акції, вихованці приносили іграшки для дітей-переселенців. До акції долучились 97 вихованців, зібрані іграшки передані до Червоного Хреста м. Нова Каховка.

Гурток «Народні умільці» взяв участь в міському благодійному аукціоні, виготовивши поробки до новорічних свят. Метою заходу було зібрати кошти для придбання подарунків дітям, які знаходяться в зоні АТО. Було зібрано 300 грн.

У 27 навчальних закладах Голопристанського району та на станції юних натуралістів організовано роботу куточків Хліба. На їх базі діють літературні виставки «Хліб очима дітей», які представлені дідухами, віночками, поробками із соломи зернових культур, вирощених юннатами на навчально-дослідних ділянках. «До кожного свята – своя посвята» - під такою назвою зібрано експонати «народної» випічки: короваї, коржі. Традиційно проводяться свята «Щедрість рідної Землі», «Свято врожаю» зустрічі зі спеціалістами хліборобської ниви, конкурси дитячих малюнків «Хліб – очима дітей». Кращими куточками хліба визнано в Новозбурівській ЗОШ І-ІІІ ст. № 1, Круглоозерській ЗОШ І-ІІІ ст., Гладківській ЗОШ І-ІІІ ст., Добропільській ЗОШ І-ІІІ ст.

У п'ятьох школах Білозерського району (Киселівська, Микільська, Олександрівська, Інгулецька загальноосвітні школи та Чорнобаївський навчально-виховний комплекс) діють куточки бережливого ставлення до хліба.

Куточок хліба КЗ «ЦЕНТУМ»ХОР успішно продовжує свою діяльність по формуванню у дітей бережного ставлення до хліба, поваги до хліборобської праці, збереження національних традицій українського народу.

На базі куточка проведено екскурсії (25), виховні години, зустрічі з співробітниками Херсонського хлібокомбінату, організовані екскурсії гуртківців до хлібокомбінату.

Міжнародне співробітництво. Досягнення. Співпраця. Перспективи.

З 2001 року Центр приймає участь у міжнародній науково-освітній програмі «GLOBE». В 2013 році у червні місяці проведено Всеукраїнський семінар-тренінг для координаторів програми GLOBE в Україні, в якому прийняли участь 25 осіб з області. Координатором роботи програми в Херсонській області є Мудрак Т.О.

Юннати області показали гідні результати у Всеукраїнських виїзних масових заходах:

- за I місце Всеукраїнського біологічного форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи» дипломами НЕНЦ нагороджено Щербину Аліну, за II місце - Дробот Георгія, за III місце - Кульбікову Валерію, вихованців гуртка «Узагальнюючий курс біології» КЗ «ЦЕНТУМ»ХОР;

- за II місце у XII Всеукраїнському юнацькому фестивалі «В об'єктиві натураліста - 2014» в номінації «Кращий відеоролик» нагороджено Краснобородько Марію, вихованку гуртка «Юні друзі природи» Новокаховської міськСЮН; за III місце в номінації «Краща фоторобота» - Дудченка Олександра, учня 11 класу Сиваської ЗОШ I-III ступенів № 2 Новотроїцького району, вихованця гуртка «Фотонатуралісти» Новотроїцької райСЮН;

- за I місце у Всеукраїнському конкурсі винахідницьких та раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку (для вікової категорії від 12 до 15 років) нагороджено Кузнецова Владислава, учня 9-Б класу спеціалізованої школи I-III ступенів № 30 Херсонської міської ради;

- за II місце у Всеукраїнському конкурсі з квітництва та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна» нагороджено вихованців гуртка «Юні квітникарі» КЗ «ЦЕНТУМ»ХОР, учнів комунального закладу «Цюрупинська спеціальна загальноосвітня школа I-III ступенів Херсонської обласної ради;

- відзначено призерів фінального етапу Всеукраїнського фестивалю «Українська паляниця», вихованців КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР;

- за участь у X Всеукраїнському конкурсі юних зоологів і тваринників нагороджено Зоріна Олега, учня 9 класу ЗОШ I-III ступенів № 26 Херсонської міської ради, вихованця Херсонського центру дитячої та юнацької творчості, Борченка Костянтина, учня 9 класу спеціалізованої школи I-III ступенів № 30 Херсонської міської ради, вихованця гуртка «Основи біології» Херсонського центру дитячої та юнацької творчості;

- за участь у Всеукраїнському зльоті юних лісівників у м. Луцьк нагороджена команда юних лісівників Малокопанівської ЗОШ I-III ступенів Голопристанського району;

- за кращу презентацію наукових досліджень у VIII Всеукраїнському експедиційно-польовому зборі команд юних екологів у м. Полтава нагороджено команду Старосільської ЗОШ I-III ступенів Великоолександрівського району, членів гуртка «Юні лісівники-дендрологи» КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР;

- Тимченко Ганну, ученицю 5 класу НВК «Дошкільний заклад –ЗОШ I-III ступенів № 2» Новокаховської міської ради нагороджено учасника IX Всеукраїнського конкурсу експериментально-дослідницьких робіт з природознавства «Юний дослідник»;

- за участь у XIII Всеукраїнському конкурсі «Земля наш спільний дім» відзначено учнівський колектив ЗОШ I-III ступенів № 5 Каховської міської ради;

- дипломом учасника Всеукраїнського фестивалю «Україна - сад» нагороджено вихованців гуртка «Юні садівники» КЗ «ЦЕНТУМ»ХОР, учнів Калінінської спеціальної ЗОШ - інтернату I-II ступенів № 1.

- за I місце у Всеукраїнській олімпіаді з екології нагороджено Бірюка Микиту, вихованця гуртка «Узагальнюючий курс біології» (керівник Мудрак Т.О.).

За підсумками Всеукраїнського конкурсу з флористики і фітодизайну «Казкова країна» у номінації «Квіткові килими» II місце посіли вихованці гуртка «Юні квітниківари» (керівник Хабловська В.В.), учні КЗ «Цюрупинська спеціальна школа I-III ступенів» ХОР.

Центр продовжує співпрацю, поновлює існуючі та складає нові угоди з:

- Херсонським державним університетом,
- Херсонським державним аграрним університетом,
- комунальним вищим навчальним закладом «Херсонська Академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради ,
- комунальним закладом «Мала академія наук» Херсонської обласної ради,
- Херсонською гідробіологічною станцією Академії наук України,
- Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Херсонській області,
- Чорноморським біосферним заповідником,
- Біосферним заповідником "Асканія-Нова" ім. Ф.Е. Фальц-Фейна,
- Херсонським обласним краєзнавчим музеєм,
- міською громадською організацією «Болгари Херсона»,
- ПАТ «Херсонський хлібокомбінат».

Налагоджена співпраця:

Білозерської райСЮН з загальноосвітніми навчальними закладами району, Українським товариством мисливців та рибалок; з агрономічним факультетом Херсонського державного аграрного університету;

Голопристанської райСЮН з УТОП, Чорноморським біосферним заповідником, Цюрупинським лісгоспом, ДП «Голопристанське ЛМГ», Гладківським та Великокардашинським лісництвом, Національним природним парком «Олешківські піски», Південною державною

сільськогосподарською дослідною станцією, Інститутом водних проблем та меліорації НААН України, кафедрою рибальства та екології Херсонського державного аграрного університету.

Генічеської райСЮН з Біосферним заповідником "Асканія-Нова" ім. Ф.Е. Фальц-Фейна, Національними музеями-заповідниками «Кам'яна Могила» та «Хортиця».

Новотроїцької райСЮН з Українським товариством охорони птахів; Західноукраїнським орнітологічним товариством, Польським об'єднанням «Боцян», Кафедрою зоології Київського держуніверситету, НДІ «Асканія-Нова», Міністерством заповідної справи України, Всеукраїнською екологічною Лігою.

Нижньосірогозької райСЮН з редакцією газети «Червоний промінь», РМК відділу освіти, регіональною Спілкою мисливців та рибалок.

У лютому на базі гуртків КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР в рамках педагогічної практики студентами 5 курсу 1 групи агрономічного факультету освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» проведено цикл занять для вихованців Центру за темами: «Комахи-запилювачі», «Малопоширені овочеві культури», «Органічне землеробство», «Поширені шкідники сільськогосподарських культур Херсонщини», «Правила обрізки плодових та ягідних культур», «Техніка пікірування розсади та сіянців овочевих культур», «Технології підготовки насіння і садивного матеріалу», «Усі родичі гарбузові», «Що таке ГМО?».

Тараненко В.І.